

SALVADOR DALÍ I DOMÈNECH

Font: www.wikipedia.org

Infantesa

Va néixer l'[11 de maig](#) de [1904](#) al carrer Monturiol de la ciutat de [Figueres](#), capital de l'[Alt Empordà](#).^[1] El germà gran de Dalí, també anomenat Salvador, va morir de [meningitis](#) tres anys abans del seu naixement, als set anys d'edat.^[2] El seu pare, Salvador Dalí i Cusí, era [notari](#) de la ciutat,^[3] natural de [Cadaqués](#), el caràcter estricte i disciplinari del qual era suavitzat per la seva dona, Felipa Domènech Ferres, que va donar els esforços artístics del seu fill.^[4] Als cinc anys, els seus pares van dur-lo a la tomba del seu germà i li van explicar que ell era la seva reencarnació,^[5] fet que va arribar a creure.^[6] Del seu germà Dalí va comentar: "*Jo he viscut la mort abans de viure la vida. El meu germà va morir a causa d'una meningitis, a l'edat de set anys, tres abans del meu naixement*" [...] "*ens semblàvem com dues gotes d'aigua, només que amb diferents reflexos*".^[7]

Dalí va cursar estudis de batxillerat a l'[IES Ramon Muntaner](#) de [Figueres](#) on va participar en l'elaboració de la revista [Studium](#). També va assistir a classes de pintura, on va rebre la seva primera formació artística. El [1916](#) va descobrir la pintura moderna en una de les seves vacances estiuenques a [Cadaqués](#) amb la família de [Ramon Pichot](#), un artista local que viatjava freqüentment a [París](#).^[3] El [1919](#) Dalí va realitzar la primera exposició pública al Teatre Municipal de Figueres. La seva primera exposició individual seria uns anys més tard, el [1925](#), a les [Galeries Dalmau](#) de Barcelona.^[8]

L'any [1921](#) la mare de Dalí va morir d'un [càncer de mama](#) quan ell només tenia setze anys. Després de la seva mort, el pare de Dalí es va casar amb la germana de la seva dona, la qual cosa no agradà a Dalí.^[3]

Madrid i París



Dalí i [Man Ray](#) a [París](#) el [16 de juny](#) de [1934](#).

L'any [1922](#) Dalí es va traslladar a [Madrid](#) per estudiar a la [Residencia de estudiantes](#)^[3] i va estudiar a la [Real Academia de Bellas Artes de San Fernando](#). Dalí ja cridava l'atenció per la seva excentricitat; duia el cabell llarg i patilles i vestia amb abric, mitges i pantalons a l'estil de la moda del segle anterior. Però les seves pintures, en les quals experimentava amb el [cubisme](#), van captar l'atenció dels seus companys estudiants. És probable que, en les seves primeres obres cubistes, Dalí no entengués bé aquest moviment artístic, ja que l'única informació sobre el cubisme li arribava a través d'alguns articles de revistes i d'un catàleg que li va donar Pichot, ja que, en aquells moments, no havia pintors cubistes a Madrid.

Dalí també va experimentar amb el [dadaisme](#), que va influir en la seva obra al llarg de la seva vida. A la Real Acadèmia de Belles Arts de San Fernando va conèixer el [poeta Federico García Lorca](#), amb el qual inicià una llarga "amistat", i també el [director de cinema Luis Buñuel](#), [Rafael Alberti](#) o [José Moreno Villa](#).

L'any [1924](#) un encara desconegut Salvador Dalí il·lustra el seu primer llibre, "[Les bruixes de Llers](#)", del seu amic el poeta empordanès [Carles Fages de Climent](#), amb qui tornarà a col·laborar a "la [Balada del sabater d'Ordis](#)" (1954) i amb l'auca [el triomf i el rodolí de la Gala i en Dalí](#)" (1961).

Dalí fou expulsat de l'Acadèmia l'any [1926](#), poc abans dels seus exàmens finals, després d'afirmar que ningú a l'Acadèmia era prou competent per examinar-lo.^[9] Aquell mateix any va fer el seu primer viatge a [París](#), on va conèixer [Pablo Picasso](#), a qui el jove Dalí reverenciava; Picasso ja havia escoltat paraules favorables sobre Dalí en boca de [Joan Miró](#). Dalí va realitzar un gran nombre d'obres amb una forta influència de Picasso i Miró durant els següents anys mentre avançava desenvolupant el seu propi estil.

No obstant això, algunes tendències de l'obra de Dalí que continuarien al llarg de la seva vida ja es van fer evidents a la [dècada del 1920](#). Dalí va devorar influències de tots els estils artístics que podia trobar i va produir obres que anaven des del [classicisme](#) més acadèmic fins a les [avantguardes](#) més punteres^[10] unes vegades en obres separades i en altres combinades. Les exposicions de les seves obres a [Barcelona](#) van cridar molt l'atenció de la crítica, que barrejava les lloances amb mostres de perplexitat.

Dalí es va deixar créixer un extravagant [bigoti](#) que es va convertir en una icona de si mateix, influït pel pintor espanyol del [segle XVII](#) [Diego Velázquez](#).

Surrealisme



Salvador Dalí

Va col·laborar amb [Luis Buñuel](#) en la realització de la [pel·lícula Un chien andalou](#), estrenada a la ciutat de [París](#) l'any [1929](#), sent aquesta pel·lícula un dels màxims exponents del [surrealisme](#). Aquell mateix any van visitar a Dalí al poble de [Cadaqués](#) una sèrie de personatges claus en el surrealisme, entre ells el [poeta Paul Éluard](#) i la seva esposa [Gala Éluard](#), a la qual va seduir el jove pintor català convertint-la en la seva musa i companya la resta de la seva vida.

Dalí es convertí en un punt de referència del moviment surrealista. Utilitzava més la fixació d'imatges preses dels [somis](#), segons [André Breton](#), "...abusant d'elles i posant en perill la credibilitat del Surrealisme...". Va inventar el que ell mateix va cridar "mètode paranoico-crític", una barreja entre la tècnica d'observació de [Leonardo Da Vinci](#) per mitjà de la qual observant una paret es podia veure com sorgien formes i tècniques de *frottage*; fruit d'aquesta tècnica són les obres en les quals es veuen dues imatges en un sola configuració. [Lluís Racionero](#) apunta que "en els quadres de l'època 1928-34 el paisatge i la llum de l'Empordà tenen una importància decisiva. (...) Si el surrealisme de Dalí supera el de [Tanguy](#) o [de Chirico](#) és precisament perquè aquests han de cercar les imatges dintre d'ells mateixos, mentre que Dalí les tenia a la vista: només li faltava combinar-les de manera paranoico-crítica (...) ell mateix reconeix els efectes del país en la seva dedicatòria a un llibre de poemes del seu amic [Carles Fages de Climent](#): "Jo soc divinament tocat de l'ala, nou Prometeu de Port Lligat".^[11]

L'any [1936](#) Breton va expulsar Dalí del seu cercle surrealista per les seves tendències feixistes, esdevenint l'artista empordanès un dels pocs intel·lectuals que van donar suport a [Francisco Franco](#) a l'ascendir al poder durant la [Guerra Civil Espanyola](#). El [1940](#), a causa de la [Segona Guerra Mundial](#), Dalí es va trasllada als [Estats Units d'Amèrica](#) amb Gala, país on va romandre fins el [1948](#), una època que és considerada com una de les més fructíferes de la seva vida i on va publicar la seva [autobiografia](#) *The Secret Life of Salvador Dalí*.

Retorn a Catalunya



[Teatre-Museu Dalí](#) de [Figueres](#)

L'any [1949](#) retornà a [Catalunya](#) amb el beneplàcit del govern de Francisco Franco, que l'utilitzà com a propaganda política, cosa que fou molt criticada per nombrosos intel·lectuals i progressistes.^[12] El [1959](#) André Breton va homenatjar els 40 anys del naixement del [surrealisme](#) mitjançant la celebració de l'exposició *Homage to Surrealism*, amb obres de Dalí, [Joan Miró](#), [Enrique Tábara](#) i [Eugenio Granell](#).

A partir de la [dècada del 1960](#) Dalí no només utilitzà com a mitjà d'expressió la [pintura](#) sinó que també emprà la [holografia](#), sent considerat per [Andy Warhol](#) una font d'inspiració pel [Pop art](#).^[13] El [1960](#) inicià el seus treballs per realitzar una seu permanent per la seva obra, la realització del [Teatre-Museu Dalí](#) de [Figueres](#), museu que fou inaugurat l'any [1974](#).

Interessat així mateix en la decoració i la imatge, l'any [1969](#) realitzà el [logotip](#) per a l'empresa [Chupa Chups](#) així com la decoració del [Teatro Real de Madrid](#) durant la retransmissió televisiva del [Festival d'Eurovisió](#) d'aquell any.

L'any [1981](#) fou guardonat amb la [Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya](#), i el [1982](#) el [rei Joan Carles I d'Espanya](#) el nomenà [marquès](#) de [Púbol](#).

La mort de Gala el [10 de juny](#) de [1982](#) provocà el decaïment de Dalí, que a partir d'aquell moment es ressentí constantment de la seva salut, retirant-se a viure des de la [casa de Portlligat](#) de [Cadaqués](#) al [castell de Púbol](#), una fortificació que el mateix Dalí havia regalat a Gala. Un incendi a la seva habitació l'any [1984](#) va fer que es traslladés a unes habitacions de Torre Galatea, edifici annex al Teatre-Museu, on va romandre pràcticament reclòs fins a la seva mort el [23 de gener](#) de [1989](#). La seva darrera aparició pública va ser en el concert per [piano](#) i [arpa](#), interpretat per [Carles Coll](#) i [Abigail Prat](#), en què es va estrenar l'obra *Música per Galalina* de [Jordi Codina](#).

S'ha denunciat que Dalí va ser obligat per alguns dels seus "cuidadors" a signar llenços en blanc que serien venuts després de la seva mort com originals.[\[14\]](#) Aquests rumors van fer que el mercat de l'art es mostrés escèptic amb les obres atribuïdes un Dalí durant la seva última època.

El novembre de 1988, Dalí va ser ingressat arran d'un atac cardíac, i el 5 de desembre de 1988 va ser visitat pel rei Juan Carlos I, qui li va confessar que sempre havia estat un admirador fidel de la seva obra.[\[15\]](#)

El 23 de gener de 1989, escoltant el seu disc preferit - "Tristany i Isolda", de [Wagner](#) - va morir a causa d'una parada cardiorespiratòria a l'Hospital de Figueres, amb 84 anys, i tancant el cercle va ser enterrat, tot i tenir prevista una tomba al costat de la seva esposa Gala a Púbol) a la cripta de Figueres ("respectant" la seva darrera voluntat comunicada de paraula pocs moments abans de morir al llavors alcalde de Figueres [Marià Lorca](#)), situada a la seva casa-museu (veure imatge). La seva cripta es troba a l'altre costat de l'església de Sant Pere, on havia estat batejat, havia rebut la seva primera comunió i on descansa des de llavors, tres [mansanes](#) més enllà de la seva casa natal.[\[16\]](#)

La major part de la seva obra va ser cedida per ell mateix al govern d'Espanya. La Fundació Gala-Salvador Dalí s'encarrega en l'actualitat de la gestió del seu llegat.[\[17\]](#) En els Estats Units, el responsable jurídic de la seva representació és la Societat de Drets artista.[\[18\]](#) El 2002, va sortir aquesta societat en les notícies per requerir d'[Google](#) que retirin un logotip de la signatura dissenyat una semblança de l'obra de Dalí, i que havia estat creat especialment per commemorar l'aniversari del seu naixement, al·legant drets d'autor. Google va accedir a retirar el logotip, l'ús, teòricament, era d'un sol dia, però es va negar a admetre la violació dels seus drets d'autor.

Simbolisme

Dalí va descriure un extens i personal univers simbòlic al llarg de la seva obra. *Els rel·lotges tous* (nom popular amb què és coneguda la seva obra [La persistència de la memòria](#), que havia aparegut el 1931) van ser interpretats com una referència a la [teoria de la relativitat](#) d'[Einstein](#) i van ser creats suposadament després de l'observació d'uns trossos de [camembert](#) exposats al sol un calorós dia d'agost.[\[19\]](#) Un altre dels seus símbols recurrents és l'elefant, que va aparèixer per primera vegada en el *Somni causat pel vol d'una vespa sobre una magrana un segon abans de despertar* (1944). Els elefants dalinians, inspirats per l'obelisc de [Roma](#) de [Gian Lorenzo Bernini](#), solen aparèixer amb "potes llargues, gairebé invisibles de desig"[\[20\]](#), i portant obeliscs en els seus lloms. Conjunctes amb aquestes delicades extremitats, els obeliscs, en els quals alguns han volgut veure un símbol fàl·lic, creen un sentit fantasmal d'irrealitat. "L'elefant és una distorsió en l'espai", explica Dalí a *Dalí i el surrealisme*, de Dawn Ades, "amb unes agudes potes que contrasten amb la idea d'ingravedesa, definida sense la menor preocupació estètica. Estic creant una cosa que m'inspira una

profunda emoció i amb la qual intento pintar honestament." Un altre dels seus símbols recurrents és l'ou. Enllaça amb els conceptes de vida prenatal intrauterina, i de vegades es refereix a un símbol de l'esperança i l'amor,[\[21\]](#) i així és com s'interpreta en la seva *Metamorfosi de Narcís*. També va recórrer a imatges d'animals al llarg de tota la seva obra: [formigues](#) com a símbol de mort, corrupció, i d'un intens desig sexual; el caragol com a cap humà (havia vist un cargol sobre una bicicleta al jardí de [Sigmund Freud](#) quan va anar a visitar-lo; i les llagostes com un símbol de decadència i terror.[\[21\]](#)

Obra pictòrica

La seva pintura es caracteritza per la meticulositat en el dibuix, una minuciositat gairebé fotogràfica en el tractament dels detalls, la utilització de colors brillants i lluminosos i la representació d'objectes quotidians i imatges, en formes compositives insospitades i sorprenents.

La seva obra és coneguda arreu del món i se'n poden contemplar moltes al [Teatre-Museu Gala Salvador Dalí](#) de Figueres.

Alguns títols dels seus quadres són:

- [Paisatge prop de Figueres \(1910\)](#)
- [Noia en la finestra \(1925\)](#)
- [El gran masturbador \(1929\)](#)
- [L'home invisible \(1929\)](#)
- [Els plaers il·luminats \(1929\)](#)
- [La persistència de la memòria \(1931\)](#)
- [Construcció tova amb mongetes bullides \(1936\)](#)
- [Atletes còsmics \(1943\)](#)
- [Somni causat pel vol d'una vespa al voltant d'una magrana moments abans de despertar \(1944\)](#)
- [La meva esposa nua \(1945\)](#)
- [La panera de pa \(1945\)](#)
- [Les temptacions de Sant Antoni \(1946\)](#)
- [La Madonna de Port Lligat \(1950\)](#)
- [El Crist de Sant Joan de la Creu \(1951\)](#)
- [Galatea de les esferes \(1952\)](#)
- [Crucifixió \(1954\)](#)
- [Descobriments d'Amèrica \(1955\)](#)
- [L'Últim Sopar \(1955\)](#)
- [El Crist de la tramuntana \(1968\)](#)
- [Dalí pintant a Gal·la per darrere \(1973\)](#)

Dalí, el disseny i la moda

Dalí, al llarg de la seva vida i obra, va mantenir una extensa i intensa relació amb el món polimòrfic de la [moda](#). En el seu permanent desig de materialitzar la il·limitada capacitat inventiva que el singularitzava va explorar els més heterogenis registres creatius entorn de tot el relacionat amb la moda, deixant en cadascun d'ells el seu peculiar estil i marca de fàbrica. Entre els invents dalinians en l'àmbit del que podríem denominar com "la moda virtual" --ja que els seus dissenys en forma d'escrius i dibuixos, no s'han realitzat-- cal esmentar:

- Els vestits, amb falsos intercalats i farciments anatòmics ficticis, destinats a excitar la imaginació eròtica, ja que com el propi Dalí apuntava a la revista [Vogue](#): "Totes les dones amb falsos pits a l'esquena --inserir en el lloc exacte que ocupen els omòplats-- gaudirien d'un aspecte alat".

- El maquillatge per a eliminar les ombres sota els ulls en les galtes enfonsades.
- Les ulleres amb lents calidoscòpiques, particularment recomanables per a la conducció automobilística quan es fa avorrida.
- Les ungles postísisses fetes de diminuts miralls en els quals poder contemplar-se, especialment adequades per a acompanyar els vestits de nit.
- Les sabates musicals de primavera per a amenitzar els passejos.



Salvador Dalí. Escultura de Perseu a [Marbella](#)

Però Dalí no es va limitar a imaginar possibles dissenys de moda "virtuals", sinó que va col·laborar en dissenys "reals" com:

- Els vestits que Edward James li va encarregar per a la seva amiga l'actriu [Ruth Ford](#) i l'execució de la qual va realitzar, [Elsa Schiaparelli](#), la dissenyadora italiana d'alta costura establerta a [París](#), amb qui va col·laborar al llarg de la [dècada del 1980](#), tant en el disseny de teixits com en motius d'adorn dels seus vestits i barrets, entre els quals destaca el cèlebre "barret-sabata", que ja forma part de l'imaginari [surrealista](#).
- Els figurins per a les representacions escèniques, des dels primers dibuixos per als vestits de [Mariana Pineda](#) fins als seus dissenys per als múltiples ballets i obres de teatre, que va participar, entre els quals cal destacar els figurins que va realitzar la seva gran amiga [Coco Chanel](#) pe "Bacchanale" el primer ballet "paranoico-kinètic".
- Els vestits de bany femenins que comprimeixen totalment els pits, per a camuflar el seu bust i així donar-los un aspecte angelical.
- L'esmòquing afrodisíac recobert de gots de licor plens de *peppermint frapé*.
- Les corbates que Georges McCurrach li va encarregar dissenyar amb els emblemàtics motius iconogràfics dalinians: llavis enganxats a un telèfon-llagosta, formigues sobre rellotges tous...
- El disseny capil·lar dels seus metamòrfics bigotis-antena.
- Els flascons de perfums, des del "Rock and Roll" que va dissenyar per Mafalda Davis --una "eau de toilette" per a homes que es venia més car que els perfums de [Christian Dior](#)--, fins al seu últim perfum el flascó del qual s'inspira

en "L'Aparició de l'Afrodita del Cnido en un paisatge", passant pel "Shocking", el perfum rosa de Schiaparelli, per a qui va dissenyar la seva publicitat.

- Les fantàstiques joies que Gala, gran admiradora del mític [joier Fabergé](#), li va convidar a dissenyar a partir de la seva pròpia iconografia.
- La publicitat per a signatures nord-americanes de moda --com la famosa campanya d'anuncis per a les mitges Bryans --que va publicar *Vogue*.
- Les disfresses per als balls de màscares, des del polèmic abillament de Gala en "el ball oníric" organitzat en el seu honor per Caresse Crosby al *Coq Rouge* de [Nova York](#), fins als llarguíssims vestits venecians per al ball de [carnaval](#) al *Palazzo Beistegui*, que va realitzar Christian Dior a partir d'un disseny dalinià.

En el marc de la seva novel·la *Hidden faces* va concebre una casa de modes per a cotxes de línies aerodinàmiques: vestits molt formals de tarda amb colls baixos, enormes, vestits de nit elegantíssims amb enormes escots que facin ressaltar els seus radiadors, i llargues cues de setí per a les vetllades de Gala.

Ideologia i personalitat



Dalí a la dècada dels 60, lluint l'ostentós mostatxo que el caracteritzava.

Les idees polítiques de Salvador Dalí van desenvolupar un paper molt rellevant en els seus inicis artístics. Posteriorment se li ha acusat de donar suport ideològicament al [franquisme](#).^[22] André Breton, el "papa" del surrealisme, es va distingir pels seus esforços per separar el nom de Dalí del grup surrealista. Tanmateix, aquest enfrontament obeïa a motius més complexos. De qualsevol manera, Dalí mai no va ser [antisemita](#) com es desprèn de la seva amistosa relació amb el famós arquitecte i dissenyador [Paul László](#), que era jueu. Va manifestar una profunda admiració cap a Freud, a qui va conèixer personalment, i cap a [Albert Einstein](#), a jutjar dels seus escrits. Sobre la personalitat de Dalí, [George Orwell](#) va dir en un assaig que

« "Hom hauria de ser capaç de conservar al cap simultàniament els dos fets que Dalí és un bon dibuixant i un ésser humà repugnant. L'un no invalida o, en un cert sentit, no afecta l'altre".^[23] »

En la seva joventut l'artista va estar relacionat amb el [anarquisme](#) i el [comunisme](#). En els seus escrits de solen trobar afirmacions polítiques, probablement, més dirigides a

impressionar al públic per la seva radicalitat que basades en una inspiració profunda, que assenyalen certa vinculació amb l'activisme polític del [dadaisme](#). Amb l'avançar dels anys, les seves adhesions polítiques van canviar, especialment segons el surrealisme es va identificar amb el lideratge d'André Breton, d'orientació [trotskista](#). En diverses ocasions, Breton va demanar explicacions a Dalí per les seves relacions polítiques. De qualsevol manera, ja el 1970 Dalí es va declarar [\[24\]](#) com un "anarco-monàrquic", donant peu a nombroses especulacions sobre aquesta orientació política (indubtablement minoritària).

Amb l'inici de la [Guerra civil espanyola](#), Dalí va defugir l'enfrontament i va rebutjar manifestar la seva adhesió a cap dels bàndols. De la mateixa manera, després de la [Segona Guerra Mundial](#), Dalí va ser criticat per [George Orwell](#), qui va acusar d'"*escapolir com una rata quan França va estar en perill*", després d'haver viscut i prosperat allà durant anys:

« *Quan la guerra europea s'acosta, ell només es preocupa d'una cosa: trobar un lloc on es mengi bé i d'on pugui escapar ràpidament en cas que s'acostés el perill* ".[\[25\]](#) »

Després del seu retorn a Catalunya després de la guerra, Dalí es va aproximar al règim franquista. Algunes de les declaracions de Dalí van servir com a suport a la dictadura; així va felicitar Franco per les seves accions dirigides a "*netejar Espanya de forces destructives* ".[\[26\]](#) Dalí, que s'havia convertit al catolicisme i es va anar tornant una persona més religiosa amb el pas dels anys, podia referir-se als grups [comunistes](#), [socialistes](#), i [anarquistes](#) que durant l'època de guerra civil havien executat a més de 7.000 monges i sacerdots.[\[27\]\[28\]](#) Dalí va enviar fins i tot alguns telegrams a Franco, elogiant la pena de mort amb que el dictador havia condemnat a alguns criminals de guerra, Dalí fins i tot va conèixer Franco personalment [\[29\]](#) i pintar un retrat de la néta de Franco. És difícil determinar si els seus gestos cap al franquisme van ser sincers o capritxosos, ja que els simultaniejava amb manifestacions decididament surrealistes, com felicitar el líder comunista [romanès Nicolae Ceaușescu](#) per incloure un [ceptre](#) entre els seus atributs. El diari romanès Scînteia es va fer ressò d'aquesta notícia, sense adonar-se de la seva índole burleta. De qualsevol manera, un dels temes en què Dalí va mostrar una indubtable desafecció al règim va ser el polèmic assassinat del poeta [Federico García Lorca](#) per milícies nacionals, que va denunciar fins i tot en els anys en què l'obra del poeta estava oficialment prohibida.

Dalí, amb la seva cridanera presència i la seva omnipresent capa, ostentant un bastó i una expressió solemne emmarcada pel seu vistós mostatxo, es va forjar una imatge de megalòman amb declaracions com "*cada matí, al llevar-me, experimento un suprem plaer: ser Salvador Dalí*".[\[30\]](#) L'artista [Cher](#) i el seu marit [Sonny Bono](#) van acudir en la seva joventut a una festa organitzada en la luxosa residència de Dalí a Nova York a l'Hotel plaça, on van patir un lleu ensurt quan Cher es va asseure inadvertidament sobre una cadira amb un singular vibrador discretament incorporat. Una curiosa costum de Dalí era quedar-se amb tots els bolígrafs amb els que signava els seus autògrafs. Entrevistat per Mike Wallace per al programa "60 minutes", l'artista no va deixar de referir-se a si mateix en tercera persona, arribant a declarar que "*Dalí és immortal i no morirà*". En una altra de les seves aparicions televisives al "Tonight Show", l'artista va aparèixer carregant amb un rinoceront de cuir, i refusar seure en cap altre lloc